

Baltijas Semfohpis.

Trīnaht Jelgawā if nedelas.

Makšā bes pēsfutifšanas: no 1. Maija līdz gada galam 1875 — 1 r. 50 l.; par gadu 2 r., par pusgadu 1 r. 10 l., par 3 mēn. 60, l. ar pēsfutifšanu: no 1. Maija līdz gada galam 1875 — 2 r.: par gadu 2 r. 60 l., par pusgadu 1 r. 40 l. un par 3 mēnešiem 90 l.

Redakcija un ekspedīcija Katotē eelā № 2. — kur arī fludinajumus pēnem.

№ 32.

Trešdeena, 3. Deceembri.

1875.

Rakstājs: Sinaš. Raksts wabds pabr Jaltas pilfētīnu Krīmā. Wajodfīgs wabds kalvu leetā. Raksta masa, bet Teelus augkūs nefofha faimneezība. Bites, bīfhu ganekki un semfohpība fawitarpīgā fakarā. Wehl raksts wabrdīnfā pabr feeweefhu toflu-darbeem. Likuma un netikuma aiga. Dabas-kene-riš mahfonōs. Atbildes. Studinajumi.

Sinaš.

No Rihgas. Widsemespildsteefas (Hofgerichts) presidents, Stahtsrahts un Riters G. von Siwers, ir uf pascha luhg-fhanu no amata atlaistis.

Wilnā efoht 9. Nowemberi jaunš fshlotaju seminars atwehrtis.

No Ddesas. Behz Ddesas wehstnescha ir schajās deenās kahds pulzīnfch Wahzu kolonistu, kas 25 werstes no Kertschas dshwoja, gribedami wišpahrigam kara-deenestam išbehgt, zaur Hamburgu uf Ameriku zetojufchi un zelā nelaimīgi tapufchi.

Kuldīgā tafscht isdohta no 3. Janwara Wahzu nedelas lapa, kuru redigeereschoht K. D. Frejmana l.

Nelaimīgi notikumi Kursēmē. 19. Oktobri wakarā Drohgas Wilpohra faimneekam Jannim Kursīnfshym ar fawu feewu, puifi Frizi Gwertfohnu un meifshargu Zehlabu Anfohnu weendōs ratōs uf mahju brauzoht ufbruka pee Bohjas frohga 7—8 Bohjeneeki, gribedami atreebtees par to, ka brauzeji tohs Wišputē aifnehmufchi. Zaur kautinu, ko Bohjeneeki eefahka, Wilpohra faimneekam tila galwa tā fadaufita, ka tas ohtrā rihā nomira, Jannis Gwertfohns dabuja ari galwā dshu wahti un nomira 20. Oktobri. Se-fchi Bohjeneeki ir zeetumā eelikti un par wineem tohp išmekleschana westa.

20. Nowemberi Bauslas lohpmāna Izig Kallinarowīha neapdrohshinatā namā ižehlahs deht flīktas krahfnes uguns, ko tublin eefahkumā nodsehfa. Notikufe flahde efoht kahdi 20 rbl. wehrtibā.

16. Nowemberi nomira ahtrā nahwē ahfsemneeks, fotografā Bernhard Gesjons, tadeht ka bija waj nu tihfchi jeb netihfchi ziankali eedsehriš, pabr ko tohp išmekleschana westa.

No Kaunas Jaunas-m. pagasta (Widsēmē). Schoruden eedohmajufchees laupitaji un sagki muhsu pagasta meeru jo beefchi ištrauzeht. — Nakti no 11. uf 12. Nowemberi eelaufufchees sagki fchejeenes Gahles faimneeka fleht, nehmufchi labibu, zuhlgaku, weenam puifsham iš wīka flehts išfagu-fchi wīfas drehbes un weenu maifsu rudsu, ohfījufchi ari pehz lineem, un flehtē neatrasdami nogahjufchi uf riju, panehmufchi tohs tur buhdamus 1½ pohda gatamus linus, negatamus naw aiftilufchi; tā wesumus no kahdi 200 rbl. f. wehrtibā fapafajufchi demufchees prohjam uf Zehfu puifi.

— Zaur mekletaju puhlineem un išmanību fchai fahdšibai jau pehdas fadsihtas; kahdi 5 tehwiņi, Zehfu pilfehā tumumā ufturedamees, jau apzeefinati; ari pa leelakai dakai no fagtahm mantahm, kas fchur tur labības gubās un ohbolina fīrpās bijufchas fahabhtas, ir atrastās tilufchas. —

— Tē atkal kahdas deenas wehlaku, nakti no 16. uf 17. Nowemberi, tee nelabee weefi no saglu flakas eelaufufchees Tirseefchu mahjās; panehmufchi faimneekam fīrgu no 80 r. f. wehrtes, eejuhgufchi ragawās, atlasufufchi deenestneeku flehtis, išlaupijufchi tur wīfas drehbes un naudū kahdus 29 r. f.

— Gribefufchi ar ohtram Tirseet-m. faimneekam fīrgu išfagt, bet atradufchi stalla durwim brangu dshleses fīeeni preekfchā, kuru faimneeks no Gahles mahjas, no fahdšibas išheedinahts, aiflīzīs un tur wairak naw dabujufchi ka kahdas fīrgu leetas, falas, ahdas u. z.; wīfa fahdšiba wehrtibā līdz 250 r. f. Sagteem teel pehdas dshhtas uf Jaun-Jelgawu Kursēmē, un kā mekletaji klaufchinadami išfīrdufchi, tad sagki bijufchi Schīhdi. — Neeeen muhsu, bet ari aplahrtejōs pagastōs teel fahdšibas un laupifchanaš dshrdetas, tā kā it newitoht ta jautafchana iželahs, kā tas gan war buht? kur tad tee laupitaji wīfi nahk, un kur wīni paleel? — Bet fcho jautajeenu nebuhš grehti atbildeht, kas muhsu pufes laufchu fadsihwi zik nezik pahfīnahs. Pehdejōs gadōs ir deenestneeku lohnes fīpri ween uf augfchu gahjufchas, un dafchs faimneeks ir pat bes laufchu palīzīs, bet wīswairak aifseet wafaras pelnās, kur war paschi few un fawai patilfchanai kalpoht. Par wafaru kahdus rubtus nopelnijufchi war seemā ihsti flīnkumam padohtees, jo maife lehta, (2 r. rudsu puhrs). Ja nu wehl tikums un kauns naw glu-fchi tahdam „wafaras pelneneekam“ išfudufchi, tad wehl eet par seemu pee faimneekem linus palufstīht; dafchi no wineem nowafajahs no weena frohga uf ohtru, rihdami un plīhtedami; — Kad nu wīfai daudī naw tahdu mahju atrohdamš, kur wīsmasak weens, tā nofauhts „pelneneeks“ waj ihreneeks nedshwo, tad war weegli noprast, kahdi augli no fchahdeem dshwneekem zelahs; tad nemaš naw jabrihnahs ka til daudī un beefchi laupifchanaš un fahdšibas noteel. Nebuht negribam brihwību apfaroht, katrs lai dshnahs un puhlejahs, ka no fawa darba augteem, ar fweedreem pelniteem, jo jaukaku nahklamību war panahkt; bet laifš gan ir, ka ar wīfeem spehkeem tai nebuhfchanai pre-tim zeltohs, zaur ko wīfadi fmaliki un rupji grehki, laupi-

ſchana, ſahdſiba un ſlepkawiba jo breeſmigi wairojahs. Waj newaretu pagaffi ſapuljetees un apſpreest, uſ kahdu wihſt tahduſ deenas-ſagluſ iſnihdeht un arween pee gohdiga darba peectureht waretu, — ſinamſ, kad katrs ſaimneekſ tilai gohdigſ peedſihwotajuſ un kreetnuſ ſtrahdneekſ ſuſ peenemtu, bet ne weena apfahrt ſtaiguka nepeeturetu, tad netikumi ari wairak ſuſtu, turpreti gohdiga ſadſihwe un ſemkophiba wairak uſplauktu, jo nebuhtu wiſmaſaf darba ſpehla truhkumſ japeedſihwo.)

G. P.

Kahds wahrds pahr Jaltas pilſehtinu Krima. Breeſch kahdeem 10 gadeem atpakal nepaſina Jaltu ne til ween pee mumſ Baltija, bet ari wiſa Kreewija neſinaja no winas it ne ſilta. Awifeſ neſen ſahka runaht par Jaltu un Liwadiju — muſſu augſtas Keiſareneſ muſſchu, un dakteri ſuhtht uſ tureeni ſlimneekſ. Tagad aug Jalta azim redſoht. Katru gadu atbrauz uſ ſchejeeni til daudi weeſu, ka daſcham labam japaleek beſ kohrteta un janometahſ par leelu naudu Tatara ſchluhni. Scho waſaru eſoht tē lihdi 12000 weeſu biijiſ. Ka dakteri un ſinatneeki teiz, tad Jalta eſoht ta wiſu ſiltakā un preeſch weſelibas labakā weeta no wiſas Krimas. Wina gut paſchā Melnahſ-juhraſ kraſta malā, aplenkta no trim puſehm ar augſteem kalneem: no rihta, ſeemela un wakara puſeſ; pret deenwidu wilnojahſ juhra. Kalni ſneedſ lihdi 5000—6000 pehdu augſtumā. Daba ar ſaweem ſtahdeem, kohkeem un augleem teiz zetotajam pirmā azu-mirkli, ka ſeemu ſchē nemaſ nepaſiſt. Kalni, pa datai apauguſchi ar predeehm un daſchaddeem lapu kohkeem, pa datai kaili, ſtahw kā leela augſta ſeena, pahr kuru pat vadebeſcheem gruhti nahlahſ pahri kahpt. Bet neſkatoſchi uſ wiſu ſcho, ſeemelis ſkreij reiſu reiſahm ſwilpedamſ pahri pahr ſcho ſeenu un aiſgrahb katru zelā ſatikuſchu dſihwneeku lihdi pat kaulu ſmadſenehm. (Seemela wehſch ir ſche wiſai bahrgſ un aukſtſ) Paſalneſ apſtahditas ar wihnohgu kohkeem, abelehm, tabaku, reekſtu un daſchadu zitu auglu kohkeem, rahda zilweku azim ſawuſ ihpaſchuſ jaukumuſ. Katra dahra widu — paehna ſtahw jauki buhweta mahjina. Jalta neiſkatakahſ nemaſ kā pilſehte, ja atnem to datu, kur frohna nami un bohdeſ ſtahw, bet kā leelſ, leelſ pulkſ dahru ar ſmukeem jaukeem nami- neem, kuruſ akazijaſ, reekſtu kohki, lipariſi un ahbeleſ ſarga no ſaulgoheſ. Katru waſaru kuſt un mudſch ween ſchee dahriſi no laudim, kaſ atbraukuſchi wai nu garu laiku pa- wadiht, jeb ſawu weſelibu ſtiprinaht. Breeſch krahſchu ſlimeem ir Jalta zaur ſawu ſiltu klimatu no leela ſwara. Schejeeneſ eedſihwotaji teiz, ka wiſu leelaka ſalna ſneedſoht lihdi 10° R., un ir ta pati retiſ kad atmahkoht. Jaltā ne- buhſ wairahk ka 2000 eedſihwotaju. Ta leelakā data no wineem Tatari un Greeki, zitu tauteeſchu ir ſche wiſai maſ.

No ta laika, kur Jaltu daſchadi augſtmani un bagat- neeki apmeklē, ir Jalteeſchu dſihwe un ruhpeſchanahſ pawis- ſam iſmainijuſeeſ. Senakec nabagi ir tagad turigi wihri, — buhwē namuſ un eenem par kohrtekeem leelu naudu. Dſihwe, ihpaſchi Jaltā, ir wiſai dahrga. Schejeeneſ lau- tini nemaſ nepaſiſt, kaſ konkurenze ir par tahdu ſwehru. Pahriſ bagatu tirgotaju tura wiſu tirgoſchanu ſawuſ naguſ. No wiſpahrigaſ mundraſ tirgoſchanas naw ſchē it ne ſma- kaſ. Wihnohgaſ, wihnuſ un daſchadi dahruſu augli ir wee- niga preze, ko Jalteeſchi pahrdohd ſaweem weeſeem par traku

naudu. Ehdamaſ leetas un wiſu zitu, kaſ waijadſigſ preeſch zilweka uſturaſ, atwed no Simſiropoleſ, Sewaſto- poleſ un Odeſaſ. Ja nu uſ Melno-juhru buhtu kugneeziba tad ſinamſ buhtu wiſ daudi lehtakſ. Baldeſ labſirdigeem Turkeem, ka tee ar ſawahm weeglahm laiwinahm braukā pa Melnahſ juhraſ kraſta malahm un atwed juhmalneekneem wiſu, kaſ waijadſigſ no ehdamahm leetahm. „Melnahſ juhraſ beedriba,“ kaſ trakifku zenu nem par mantas pah- weſchana, newar ar ſawu majuminu leellairu pahrwest wiſu kaſ pahrwedamſ. Semes zeti turpreti ir gauſchi ſlikti, kalnaini, tā kā ar wahgeem gandrihſ nemaſ newar braukt. Tatarſ zitadi ſawu prezi newed uſ pilſehtu ka uſ ſirga muguraſ — peeſehjiſ pee ſedleem no abahm puſehm zil ween waredamſ.

Ir tihri brihnumſ, ka ſarkangalwiſ — Turks proht iſ- manigi apeeteſ ar wareneem dabas ſpehkeem, tohſ pah- ſpeht un ſew par labu leetaht. Wiſch, kā man leekahſ, nebiſtahſ pat leelako wehtru, jo wina laiwinu ir til weegla kā ſpalwa. Til drihſ ka wiſch mana, ka newar wairſ dabas ſpehkuſ pahrwest, dohdahſ tuhdaſ uſ kraſta malu, iſwek laiwinu iſ juhraſ un nogaida kamehr juhraſ mahtei duſmaſ pahreeſ. Man daudi reiſ gadahſ redſeht, juhraſ malā ſehdoht un juhraſ mahteſ pukoſchanaſ klaufoteeſ, ka Turks — laimigi prezi pahrdewiſ — uſ zelu ſataiſahſ un preeſch juhraſ-mahteſ uſ zeſeem kriht un to ſirſnigi jo ſir- nigi luhdiſ, pahrwest winu laimigi uſ mahju pee mihtas ſee- winas un behrnineem. Bet juhra, weenreiſ aiſkaitinata, ne- war un newar remdeteſ, ruhſ un kauz, ſplanda baltu un wetwilnuſ kaudſchu kaudſeſ. Un rau! tiko wilni leekahſ make- niht maſaki palikuſchi, ſkreij jau Turks par wilneem ka ſib ween.

Pahr Liwadiju ihpaſchi runaht un winas jaukumuſ ſe- wiſchki aprakſtiht eſ turu par weltigu, jo winas daba un klimataſ lihdiſinajahſ Jaltai, tā kā abas ſchihſ weetaſ blaſam ſtahw.

Tapat kā Krimaſ pilſehtaſ dſihwe ir ne wiſai patihkama un dahrga, tapat ir ari taſ uſſemehm ar ſemkophibu. Strahd- neeku truhkſt pawiſam Krimā. Winaſ iſhti eedſihwotaji — Tatari, pahrgahja un pahreet wehl ſcho baltu deenu uſ Tur- ziju, tadehl ka negrib peenemt likumuſ, kuruſ waldſchana preeſch wineem ſaſtahdijuſi. Seme ſtahw palaiſta, neap- ſtrahdata. Pat leelaſ, bagataſ muſſchaſ, kuru ſche daudiſ, kaſ grahſeem un knehſeem peeder, teek kaut neka apſtrahda- taſ. Sinamſ, ja nu winas buhtu labu kreetnu ſaimneeku rohkāſ, kaſ paſchi ar ſaimneeziſu nopuhlejahſ, tad buhtu gluſchi zita leeta, tad raſtohſ ſtrahdneeki un wiſ zitaſ kaſ ſemkophibaſ waijadſigſ. Labā gadā dohdohd kweeſchi 3—4 kahr- tigi wairak kā Baltija. Krimaſ ſaimneeki nopuhlejoteeſ wiſu wairak ar wihnu un ziteem auglu dahrſeem, ar tabaka audſina- ſchanaſ un aitu kohpſchanaſ. Krimaſ daba eſoht kohti ba- gata, atlihdiſinajoht katru kreetnu puhliu ſimkahrt, bet ko dariht ka truhkſt kreetnu, prahtigu ſtrahdneeku, kaſ praſtu ſcho bagatibu ſew un ziteem par labu leetaht.

Jurjahna Dahwiſ.

Jaltā, 16. Nowemberi 1875. g.

Saimneeziſaſ nodala.

Waijadſigſ wahrds kalpu leeta.

Zilweka wiſpahrigaiſ likteſ praſa un pagehr neri- moſchu darbibu. Zaur darbibu zilwekſ paplaſcho pahrtiſ- ſchanaſ rohbeſchaſ un kuhtrumuſ turpreti tam iſtiſchanaſ

*) Pareſi; bet minece ſagli taſſchu eſoht „ſchihdi bijuſchi, nn ne „pehne- neeki“?!

nabadſiba aprobeſcho. Kad nu zilwezes organifaſija fa-
tur darba deweju un darba nehmaju lohzeklus, tad wee-
neem un ohtreem nopeetni jaruhpejahs, ka nepaleef ſawam
uſdewumam parahdneeki. Ja darba nehmais jeb kalpo-
tajs nau pagehrami tſchakls, tad tas pats eekrahjahs few
parahdu, kas aiſmaſajams weenigi zaur ſtrahdaſchanu ar
fweedreem waiga. Ja kalpotajs, duſmibas, ſpihtina, jeb
zitas wainas deht leedsahs ar tſchallumu paklaufiht, tad tam
paſcham wina parahds peenemahs augumä. Kuhtr, ſpih-
tigs, ne-ufizigs un pretigs kalps nau pateefcham ſawas
algas wehrts. Tſchakls, uſtizigs un paklaufigs kalps ir
Deewam peenehmigs, zilwekeem patihkams, un ſawas al-
gas wehrts. Kreetna kalpa alga nahklamibä buhs pateef-
ſcham leela. Swehts Deewa wahrds mahja: „Eſi uſti-
zigs lihds nahwei tad es tewim dohſchu to
dſihwibas Krohni.“ Katram ſche pilniga leeziba, kas
zaur uſtizigu ſtrahdaſchanu mantojams. Apnizigs, glehws
un kuhtr ſtrahdneeks pohſta un graufch ſawu labkla-
ſchanu; jo tahds darba dewajeem atreebees, ne-atradihs
wairs bagatigu pelnas weetu. Apnizigam, glehwam un
kuhtram kalpam, waj kalponei, truhkums un nabadſiba
atreebigi uſmahſees. Wezs pateefibas wahrds mahja:
„Zilweks ſawas laimes kalejs“ un neweens ne-
war noleegt, ka katram darbam ſawa alga. No Deewa
pawehleta nerimiga ſtrahdaſchana, gohdu un deeniſchu
maiſi nopelnoht, ir laimes zefch un pa laimes zetu ſtaiga-
jot, zilweks noteef galä pee laimes. Laimes zilwekam pa-
wairo bagatigi preekus, labklaſchanohs un paweiklo tam
paſcham wiſäs weetas un leetas weeglibu. Behz pahrla-
botas dſihwes pawairota pahrtikuma zenfchahs augſti un
femi, wezi un jauni un ja kahrotahs labumus nepeesawi-
najamees grehlokami, tad minete zenteeni nau apſpee-
ſchami un aiſleedsami. Tomehr aplamigs buhs tas, kas no
ehrfchkeem gribehs wihges laſiht, jeb zitadi: launumu un ne-
leetibu paſtrahdajoht, gribehs mantoht labumu un gohdu.
Deews pawehlejis katram tikufchi ſtrahdaht un gohdigi uſ-
weſtees. Ja no pawehleta pateefibas zeta nofluhdamees,
tad eijam flupdami un kriſdami pa nezeſeem un aiſleegtahm
weetahm. Kalpotajam dſihwes labklaſchana ne muh-
ſcham neſels, un kaut tam ari buhtu ohtreel tik daudſ loh-
nes lä tagad, ja tas pats ſawä darbä un dſihwoſchana ne-
parahdiſees tſchakls, paklaufigs, uſtizigs nu wiſäs weetas
kreetns un derigs. Kreetns kalps eemantahs darba deweja
labprahribu un mibleſibu un ta winam nebuhs flahdiga;
bet gruhthumus paweevlohs ar lehnibu un laiwibu.
Uſtizibu peedſihwojoht, darba dewejs kalpam buhs alaſch
ſcheligſ un wina pajumtä dſihwojoht, to truhkums un
bads nenoflohdsihſ, bet ehdihs ſawu maiſi ar preeku. Ne-
gribu leegt ka kalpotaja liktens nau weegls un wina muhſch
nau iſfargahts no raifehm, kahdas daſch zits warbuht ne-
nepaſiht. Kalps teel faukt, teel fuhtihſ; tam leel zelt,
leel neſt; winam agri jazetahs un ir brihw wehlu guleht
eet. Kalpam tihrumä waj kur zitur ahra weeta ſtrahda-
jot japanefs leetus, wehtras un wiſads negaifs; winam
jabreen un ja-eet patihkamäs un nepatihkamäs weetas.
Sauls kahrtums, gruhthu darbu ſtrahdajoht, to daſch-
lahrt flahbenibä nogurdina un kad rudens atnahjis, tad
rija, ar ſawu darbu gruhthumu kalpinus nem gruhthuma
walgds. Wehl daudſ zitas gruhthibas kalpus graufch un
ſmagi noſpeesch, kuras atſtahjam nepeeminetas tadeht, ka

negribam rakſteenu pahrmehrigi pagarinah. Repazeefcha-
mas, jeb gruhthi pazeeſchamas gruhthibas kalpus ſkubina
ſemkophibas kalpoſchenu atſtaht un mekletees weeglatu un
patihkamaku pelnu. *) Pelna, bei wajjadſiga preeka, zilwe-
kam tilai behdu flahgs. Lai gan kalpi, ihpaſchi neprezetee
pelna tagadejds laifds deeiſgan leelas lohnes, tomehr atree-
buſchees ſemkophibai kalpoht (?!Red.). Wainas zehlonſ
ir wiſads un daſchads. Zeen. laſtajeem eſam jau ſenal
kahdas wainas zehlonus pawehſtijufchi, bet tagad tilai
wehl kahdu no nepeeminetajeem atminä wediſim.

Kad kalpa dſihwi daudſpufigi apſkatam, tad netruhtſi
leezibas, ka tam, deenu no deenas, mehneſi pehz mehne-
ſcha un gadu no gada, tilai jadſird un jaklauſa ſawa
darbu deweja pawehles un wehl daſchlahrt japazeefch ne-
pelnihts rahjeens.

ſem gruhthuma flahga wahrgſtoht kalpam atreebjahs
ſawa dſihwes lahrtä, ihpaſchi tadeht, ka tai „preeki,“ kas
katra zilweka muhſchu ſaldina, palikufchi ſweſchi. Klauſ-
bas laifds kalpi nebij apnikufchi kalpoht. Waj nejuhtam
runadamu balſi, kas ſaka: Klauſibas laifds kalpi baru
bards preezigi luſtejahs un tſchakli ſtrahdaja. Kalpotaju
preeki ſinaja dſeeſmas flandinah, kas wehl tagad ſirdis
jautribä eekarſe. Darba gruhthums tahs neraifſinaja; jo
„preeki,“ kas ſtraumaloja ii brahligas fatikſchanahs un
fadſihwes, teem gruhthumus weegloja. Tur muſchu nowa-
döds, jeb reeſhdöds, ilks pulkſteni ſchwangſchkeja, wihru un
jaunektu balſis flani pazehlahs, meitas lihgoja un tralala
flandinaja un iſ ſirichu amofcheem preeks pehz preeka ſtrau-
maloja. Kalps pat ſawds gruhthumds waldſinahts, jutahs
ſwabads, ka luſtigais putniufch meſcha ſalumds un nepee-
kuſe nekad ſawu darbu tſchakli paſtrahdaht.

Kungi, apſinadami, ka preezigs kalps darbu ſeknigi
paweiklo, iſtrihko ſaweem gahjeem alaſch preeka brihichus,
kur tee lai ſawä ſtarpä palihgſmojahs un kur wihrs ar
ſeewu, wezs ar jaunu un leels ar maſu lai kohpä ſadrau-
dſejahs. Tahdöds brihichöds kungi un wiru familijas ar
gahjeem preekus ſawſtarpigi dalahs un nekaunahs ar
wineem kohpigi jautri lihgſmotees. Swehtu laifds kungi,
tſchaklohs kalpus, mehds eepreezinah ar ſchinkibahm, lai
teem paſcheem darbu dewajs un darbs ne-apniktu. Tagad
muhſu kalpi nepeeredſ nekahdus preekus, wiru ſeewas un
behrnini pawada ſawus muhſchu brihichus bei nekahdas
fewiſchlas eelihgſmoſchanahs. Kalpam, wina dſihwes
muhſch jautribä un preekä neſaldinahts, atreebjahs un tas
ir tas nepeeminetais wainas zelons, kas kalpeem kalpo-
ſchenu padara reebigu. Klauſibas laifds kalpus, gan ari
ſaimneekus, pahtagas un bramini brihdinaja un tomehr
„jautriba“ un „preeki“ wilnoja. Negribu wezus laikus
pret jaunajeem mainiht; bet tilai atgahdinah, lä zilwekam
„jautriba“ un „preeks“ muhſchu ſaldina. Ja muhſu zeen.
ſemkophji nopeetni neruhpeſees nahklamibä gahjeem, zaur
„jautribu“ un „preeku“ pawairoſchenu, dſihwes muhſchu
ſaldinaht, tad gahjeju lahrtä manami maſinaſees un
kalpu truhkums buhs jo ſahpigi zeeſchams.

Gadä wajag buht brihichi, kur ſaimneeks ar ſawas
ſaimes lohzekeem kohpä draudſigi jautribä preezajahs,
kur ſaimes peederigee, wezs ar jaunu, leels ar maſu, ſihrs

*) Kahdas retäs weetas tas war buht, bet wiſpahrigi ne kad. Norahdidami uſ
ſaweem agrafeem peefſimejumeem mehſ ari ſchi rakſteena deht aiſſuramees
teefibu, ſawas dohmas pahrl ſcho leetu jo blaſchakt iſfagihä. Red.

ar wahju, brahligi kohpojahs, kur darba gruhtums tohp preekā peeminehts, ihpafchi tadeht, ka laimigi eefahltis jeb nobeigtis, un tahdus preekā brihshus isrihkojohht prah-tigs semkohpjis nemas aplami neistehretees. Jautrs un un preezigs strahdneeks ir semkohpja mantas kapitāls.

Steidsamajds darba laikds daschi semkohpji mehds gabjejeem pafneegt nedelas deenās katram pa pudelei alus, gribedami, lai gabjeji preezigi un weikli nokohpj winu lauka raschojumus. Waj schahds eeradums peenemams, to lai katrs pats apspreesch. Preeki zilwekam waitro wese-ligus spehkus un raises turpreti spehkus fagrausch. Pree-zigs strahdneeks semkohpim nau par fshadi, bet tikai sem-kohpibas uffelschanas lihdselks. Kalpu wehrdsiga nostrah-dinaschana semkohpibai nebuhs ne fawā laikā par labu, jau tadeht ween ne, kā kalpi no gruhtuma wahrdsinati, leegfees semkohpibai turpmak kalpoht un darba spehks augš pahrmehrigi dahrgumā. Rogurschana fshahbeniba zilwe-kam saude darba jautribu un fskumigs strahdneeks, kaut ari no agra rihta lihds febam wakaram nohtuli kusietos, nepa-strahdahs ne muhscham wairak, neka preezigais, kam deenas laikā wehlehts fawš atpuhschanahs brihds.

Dasch semkohpjis zitu gudribu nesin, ka ween tik to: „Ja kalpu nekruhehs, tad semkohpiba neweikfees.“ Negribu leegt, ka darbiba semkohpibas ihstena weiklotaja, tomehr atminā japatur, ka negudra nostrahdinaschana kalpam spehkus, semkohpibai par fshadi, fagrauschs.

Peemineschu wehl weenu leetu, kas nau peemirstama un pelna eewehrigu atminu. Daschs faimneeks fuhdsahs, un ar eemeslu, ka wajjadšigu kalpotaju usmekleschana muhsu laikds efoht palikufe reebiga leeta; jo daudstrei wel-tigi janostaigajotees pa krohgeem schenkeem un zitahm weetahm, kur smalkjuhtigahm zilwekam noteekotees dasch-fahrt reebigas nepatikschanas. Zilweki, zaur noturamahm mihkunu (lihgumu) deenahm teekoht padariti par krohguš wasankeem. Lihdschinigais mihkunu notureschanas eera-dums paweiklojohht ween gruhtumus un launumus. Teefa gan, kam fahp tas fuhdsahs un schehlojahs un ka kaite lai nepahrwehrschahs par fshadigu sehrgu, wajadsetu runā nemto leetu daudspusigi un kreetni eewehroht un galā, ja wajadšigs, tajā spehrt pahrlaboschana wajadšigus foh-lus. Ji semkohpju widus, fazehluschahs wehleschanahs, ka preeksch wineem buhtu nekawigi eegruntejama weeta (ehrberrigis), kur tee lai wartu darba spehku un kalps atkal darbu un pelnu mekletees, tad sudischoht lihds-schinigee reebumi kalpumekleschanas leetā un kalpam nebuhschoht raises pelnu meklejohht.

Kad Balt. Semk. zeen. redakzijai, ka juhtams, ruhp semkohpju labklahschana un wina labpraht semkohpju behdas un preekus usluhko, tad nezaru wihlees, ka ta schim manam raksteenam neleegs fawā lapā weetu; no fawas pufes ar ismanu, kalpu mihkunu leetā un zitās nahks pa-lihgā un no ziteem wajadšigus un derigus padohmus ruh-pigi krahš, ka pehjlaiķā semkohpibai no teem lai rastos us-felschanas lihdselki. Semkohpiba ir mantas amots un winaš paweiklofchana, nepeezeschama leeta. *)

Weefons — Leel = Swehtē.

Kahda masa, bet leelus anglus nesoſcha faimneeziba.

(No direktora Sintenīs, Bez-Sahlē.)

Katram zensigam semkohpim der par pamahzischanu un pamudinaschanu, labi eekohptas un labi westas faimneeziba rakstu lasiht; tadeht daudš „Baltijas Semkohpja“ lasi-tajeem buhs schis pawehstijums teescham patihkams.

Kaut gan tajā daschs gabals leelahs nepateefigs buht, tad tomehr par pateesibu naw jashaubahs, tadeht ka Kap-pelnes semkohpibas-fkohlas direktors, Piedke lungs, ir tas, kas scho pawehstijumu Schleswig-Holsteines semkohpibas awisē raksta. Winsch pats ir apskatijis to maso preekschih-mes-faimneezibu, pahr ko winsch bija daudš laba dšrdejis, un stahsta par to tā:

Tas masais semes gabals atrodahs Alborgas pilseh-tas tuwumā Zütlandē (Dahnijas walsti), tā tad labi see-mela apgabalā, ir pawisam tikai kahdas 70 puhrweetas leels, ko preeksch daudš gadeem tagadeja ihpafschneeka see-was tehws bija par 3000 rubleem pirzis, kas istaisa kahdus 43 rubtus par puhrweetu. Pufe no schi semes gabala to-reis bija neapkohpta ganiba, ar krummeem un praštahm sahku sortehm apaugufe, plawu nebija nemas un wifs lohpu inventariums bija tikai 4 gohwes un 3 teki, kas bija deefgan flikti ustureti. Zuhlin toreis preeksch kahdeem 20 gadeem, tapa ar labu apkohpschana eefahltis, wifs se-mes gabals peenahzigi nofauhinahs, gadu pehz gada ar mergeli mehshohts un no tuwahs pilsehčas mehshu uswesti.

Kad tagadejs ihpafschneeks, fenakā ihpafschneeka kalps, bija ta meitu apprezejis, winsch usnehma 1869. g. pats faimneezibu. Uhrenholds, tas ir wina wahrds, bija tajās dohmās, ka winam jazensschahs daudš un labus mehslus fagahdaht, lai waretu fawus laukus spehzigus padariht, un zaur to bagatus anglus panahkt. Preeksch tam winsch ne-uffskatija lihdschinigo wehrschu baroschana par tik derigu, ka pilnigo un pareiso peena-faimneezibu. Bet pirms winsch scho eetaisija, winsch gahdaja wapreekschu par leelu wai-rumu labas baribas, tadeht ka winam nebija spehja bes spehzigas baribas, ari wehl seena un falmu peepirkt. Bet lai pulku baribas panahktu, tad wapreekschu wajaga pa-pilnam mehslu, un kad winsch aprehkinaja, ka stalla mehslu apgahdashana no pilsehčas bija par dahrgu, tad winsch mehginaja us lehtaku wihsi pilnigu wairumu kaulu-miltu zaur to fagahdaht, ka winsch fapirka ne-issrahdatus kaulus, kurus tas ar sehweles-fshahbi kuhstoschus padarija. Masā muishina, 70 puhrweetu leela, eenesa 1869. g. tikai 74 schoku, kahdi 210 puhri, labibas, bes tam labu baribas wairumu, ar ko winsch fawus lohpus ari pa wasaru ehdinaja. Gefulto labibu winsch isleetaja ari preeksch lohpu ehdinashanas, un nu pahrgahja arweenu wairak us pilnigu mohdreschana, pee tam wehl ari eewehrojama wairumu spehzigas baribas, labibas, flijas, eljes-rauschus u. t. pr. peepirkdams.

Tā Uhrenholds bija turejis 1873. g. 30 gohwis un 30 zuhtas, 1874. g. 44 gohwis un 40 zuhtas, un winam tagad 1875. gadā bes zuhtahm 48 flauzamas gohwis, jeb weena gohws us kahdas 1½ puhrweetas. 1874. g. winsch wehl peepirzis par 3225 rubleem spehzigas baribas, bet pahrdewis par 2100 rubleem zuhtas un par 3400 rubleem fweestu un feeru, tā eenehmis pawisam 5500 rubtus.

*) Teefa ir gan; bet ko redakzija schini leetā lai ihsti dara?

Zaur famu itin teizamu grahmatu-weschanu Uhrenholds eespehji wiſu ſcho rehkinu ar ſkaitleem peerahdiht un latru jautajumu pateefigi atbildeht, ihpaſchi amata beedreem, kuzi newar ſapraſt, kà tahdas eenemſchanas panahkamas un kà til leela naudas iſdohſhana us til maſa ſemes gabala war augtus neſt.

Pehz augſcheja buhs tagad derigs, ar muhſu ſeemela amata beedra darboſchanahm druſzin tuwaki eepaſihtees.

Lohpi teel wiſu zauru gadu ſtalli tureti un pa waſaru ar ſehku (ſalbaribu) ehdinati, bet arweenu ar labibas ſkrohschu (Schrot) un eljes-rauſchu predewumu. Schis ſalbaribas-laiks paſtahw ſchajà ſeemela apgabala tikai 4 mehneſchus; preekſch ſauſahs baribas ehdinahchanas tadeht atleek 8 mehneſchi. Pa ſcho laiku katra gohwe dabu par deenu (pehzi muhſu ſwara) 3 mahrz. linſehflu rauſchu, 6 mahrz. klijas un 3 mahrz. meeſchu- un auſu-miltus; beſ tam ſeenu un waſareju ſalmus. Schi bariba tohp trihs reiſes deenà dohta, rihtòs, puſdeenàs un wakaròs, bet katra maltite 5 maſàs porzijàs eedalita. Klijas tohp ſwertas un ar eſſelehm ſamaſitas, bet milti ar dſehreenu dohti, un eljes-rauſchi ſauſi ehdinati. Pa waſaru gohwiſ dabu, 4 reiſ par deenu, til dauds ſalbaribas, zil tahs ſpehji ehſt, bet ari katrà reiſà tikai maſàs porzijàs; beſ tam katra gohws dabu 4 mahrz. kliju un 1 mahrz. eljes-rauſchu. Pirmà ſalbariba pawafarà ir baribas-rudſi, tad nahk ahbolinſch, ſahle un wiſku-auſas. Peena eenehmums 1874. gadà bija 2970 literi no weenas gohws (1½ literi ir 1 ſtopps); no ta tapa 90 literi no gohws preekſch mahjas waijadſibahm iſtehereti, un 2880 literi preekſch ſweeſta taiſiſchanas iſleetati, no ka inahza 240 mahrz. ſweeſta, tà ka 12 literi bija preekſch 1 mahrz. ſweeſta waijadſigi. Scho leelo peena wairumu panahza zaur to, ka 22 gohwiſ tapa mainitas, t. i. jaunſlauzamas gohwiſ virktas un treknahs weſſlauzamas gohwiſ pahrdohſtas, zaur ko 19 rubl par katra pahrdohſtu treknu gohwi wairak eenehma ne kà par eepirktahm iſdewa. No nemainitahm labakahm ſlauzama hm gohwi hm weena iſdewa ſohſti leelu wairumu, 3544 literus peena. Sinams ka peenigo gohwi ju peens naw katra reiſ til treknis kà maſak peenigo gohwi ju peens; tà pat pa ſalbaribas laiku peens ir leefàks, tà ka par waſaru daudsreiſ 14½ literi preekſch 1 mahrz. ſweeſta iſgahja, tur preti pa ſeemu daudsreiſ tikai 11 literi.

(Beigums nahfoſchà numurà.)

Vites, biſchu ganekli un ſemkophiba ſawſtar-pigà ſafarà.

Muna, tureta Kurſemes biſchu-kophiſchanas beedribà, 1. Auguſtā 1875 no ſtudenta Ar. Gelmanis.)
(Beigums.)

Tà ka nu mehſ paſchi ari par leelakai dalai ſemkophji, tad mehginahm pahrraudſiht, zil tahlu mums ir teeſiba, ſemkophibai warmahzibu pahrmehoht. — Senakòs laikòs, kur maſakus platschus ar ſteebriu labibu ſehja, kur laiks un ſeme til dahrgi nebij, ſemkophiſ leelus atlaidumus un ſahlotas papuwes tureja, tur bij bitehm baribas deefgan, ir kad kahdà ſliktà gadà biſchu ſaimes pamaſinajahs, labà atkal peeauga robs pilnigi: wehſaku ſahka wiſus krumus uſplehſt, labiba nahza wairak tirgù, kapitalis peeauga, no ta paſcha gabala waijadſeja wairak iſſkapeht, iſſi ſakot no ekſtenſiwas ſaimneezi bas us intenſiwu pahr-

gahja un wehl tagad pareet; tē nu zilwekō nem bitehm baribu nohst, wiſch nihde biſchu ſtahduſ ahrà un ſehji til ſteebriu labibu. Schē bitehm pretotees bij gan teeſiba, bet ko tas buhtu lihdiſejiſ, ſemkophiſ buhtu atblahwiſ: „es zitadi newaru iſtikt, tà til man pelua atlez; waj es jums baribu dohdams patš eeſchà badà miri“. — Bet laiki grohſahs. Tagad ar labibu bagata Geſch-Kreemſeemums klahſaku nahkuſe; muhſu ſemkophjeem ir gruhſti ar labibu ar ſcho konkureereht un tapehzi tee jau ſahl dſihtees tahduſ raſchojumus kohpt, kaſ ne til lehti war no tureenes eeweſti tiſt, jeb kaſ atkal us paſaules tirgu labaki geld. Ihpafchi lohpu bariba teel wairak auſinata aruma laukà un ſchis ir tas lauks, us kura bite gluhſ. Bite tē peepraſa, laj tatschu ari tahduſ ſtahduſ auſe, kaſ ari winai derigi, un tē ari newar ſemkophiſ nekà aiſbildinatees. Lihdiſ ſchim teel wiſur ſarkanaſ ahbols wairak kohpt. Schis nu gan ſtiptàs ſemēs labi iſdohdahs, bet ir tad tē wehl zitūs ahbulus ari war ſeht, jo lauks ar miſtru apſegts ir arween drohſchakš. — Tas jau dſihwē pee labibas deefgan teel iſleetots, tà ſehji rudſus ar kweeſcheem, ſirrus ar auſahm u. t. j. pr. Ari pate daba arween wehl muhſ us to dara uſmanigus. Laj apſkatam ſchogad — ſauſa gadà — muhſu pawahju waſareju, — ir tur rudſu pukš radoschahs, turpretim ſlapjā gadà atkal zita neſahle ar baribu karo. Scho eewehrojumu nu bite grib, laj ſemkophiſ pee ſawa lohpu-baribas lauka iſleeta, laj wiſch neſehji ſarkanu ahbulu ween, kaſ bitehm naw pee-eijams, bet laj peejauz ari zitàs ahbula ſugas un biſchu ſtahduſ. — Katram ſemkophim buhtu ſchis peepraſijums ja-eewehro, zaur ſcho wiſch war panahkt labaku (un wairak) lohpu-baribas un leelaka mehrà, zaur ſcho wiſch war iſnihzinahſ daſchu neſahli, kaſ platschainòs ahbota laukòs eewehrfchahs un nekam wairak neder, kà lauku noplizinahſ, jo ſcho neſahſtu ſehkſas eebirſi ſemē un gul gadeem neſatruhdejuſchahs, kamehr tahm atkal iſdewigs laiks pee augſchanas. — Kad mehſ nu redſam, ka zaur tahdu ahbula lauka apſehſchanu neween mums, bet ar ſemkophibai labums, kaſ tad biteneekam nu buhs jadara? Biteneeka peenahkums ir, labu preekſchſihmi doht un ari ſawu kaiminu us tam uſmudinahſ — un tà bitehm pee winu teeſibahm pee palihdſeht. — Ari zitadà wiſe wehl war bitneeks par biſchu-ganekleem gahdaht. Winam waijag ar wairak tahduſ biſchuhſtahduſ eewehrot, kaſ laj ar ſawruhpi ſehjami tatschu to paſchu labumu atneſs, ko ſteebriu-labiba. Tad wehl katram ſchurp turp buhs plaziſchi dahrſà, laukmalà, ja pat zetmali, kur biſchu-ſtahduſ warehs eekaiſiht, — laj nu ſchaj pehdejà wiſe til maſſeedu war gahdaht, tad tatschu jauki uſſkatot, ka katreſ brihwš gabalinſch pareiſi iſleetots. — Es ſchē nu daſchu brihdi ſtahduſ eſmu uſſihmejiſ, kuruſ pa leelakai daſai patš paſiſtu un iſprohwejiſ, par ziteem atkal eſmu laſijiſ, ka biſchu kohpeji tohs uſſlawē. —

A. biſchu-ſtahdi ar ſarkano ahbolu kohpà ſehjami.

1. Geſarkanaſ jeb baſtard ahbulš (trif. hybridum) — wiſadà ſemē ſehjams.
2. Baltaiſ ahbolinſch (trif. repens) weeglakà miſklà ſemē. —
3. Dſeltenaiſ pahkſchku-ahbulš (lotus corniculatus) — wiſadà ſemē.

4. Schults sahles (Wundflee) — (anthyllis vulneraria) — fausà smilti un grantà.

A. a. war labi fawrup feht, tamdehlfka ilguš gaduš istur un ahtri aug.

5. Turku- jeb puku ahbulš — esparsete.

6. Gleemeschu ahbulš — luzerne — a. swedru dšeltanaiš (medicago falcata) smilti b. frantschu silaiš — (med. sativa) zeetà seme.

B. bišchu- stahdi, kas fawrup sehjami.

7. Lehžas — taš labafaiš papuwē weeglà siltà semē.

8. Griki — war feht rudju rugajà un ahbulu semē vehž jauna Jahua.

8. Ripšchi — —

9. Seradella — (ornithopus sativus) fausà smiltš semē. — Pawafari agri fawrup — pa wirfu (12 mahrz. puhrw.) Anglu sinapes. — Sinapes noplauj sašas lohpu-ehdamà un tad ta seradella til labi sahlf augt. (Hilbert)

10. Rihnas eljaš ruttis (rhapheus chinesis oleiferus) — 15 mahrz. uš puhraweetu fawrup rudeni jeb agri pawafari sehjamiš. Ihpaschi smiltš semē vullka nektara. Ari starp firneem pelakajem uš puhra 4 mahrz. — faufumu nebaidahš. (Hilbert)

11. Sinapes, baltahš leelahš un dieltenahš Anglu (sinapis alba sativa) — papuwē jeb rudju rugajà. Papuwi, ihpaschi faufu, avehnoht, tahš esoht lohti derigas un labš lohpu ehdamaiš. — Preekšch fehklas agri jasehž — (lihdš 20 mahrz. uš puhraweetu) (Hilbert.) —

C. Bišchu- stahdi, kas waj nu dahrsdš do- bēš, jeb kahdš tufšdš plazišdš audse- jamas. —

a. faules puke, b. rešeda (aweeschu pukite), c. gurku sahles, d. leelaiš baltaiš ahbols.

Mani lungi! es nu Juhs usaizinu, ari sawas dohmas šhini leetà isteikt un tad, kad buhšim pahrspreedušchi, waj newaretu wairaf sabeedrotees un tahš sehklas pahrsuhtihšt list, ko tē newar piršt dabuht. —

Es zeru, ka kad mehš ta dšihšimees sawuš ganekluš pabrlaboht, pee tam wehl sliktadš pawafardš mahšfligu ehdinahšana ar milteem, peenu, pauteem un zukuru palihgà nemšim, mums ir no slišteem gadeem nebuš jabaidahš, muhju publinš tiks bagatigi aismakšahš un muhju mihta Kurjeme, kas tagad par maišes semiti dehmeta teek, warehš ari ar peenu un medu, kà weždš laikdš, lepotees. —

Wišpabriga dala.

Wehl kahdš wahrđinšch pahf feeweefchu roku- darbeem.

Baltijas Semkobja 19tā nummurà atrohnam zeenijamas jaunkundies „kahdas Lihwbehršneezeš“ rakšteenu „muhju feeweefchu rohkas darbi“, kurà wina to karstu wehleschanohš isteiz, — kà Dohbelē feeweefchu rohku-darbu istahde isrihkota taptu, un — kà šahda istahde ihpaschi preekšch Dohbeles apgabala lohti deriga buhtu, drohšchi wehl to issazidama, — ka is Lihwbehršneekem ween jau daudš „dahmas“ pee istahdes peedalitohš, un zeredama, kà

ari frohna Behrsmuišchas „kundses un jaunkundses“ tahdu istahdi labprahht apdahwatu ar faweem rohku-darbeem.

Turpat ar „Balt. Semk.“ redakzija ir sawu peehime- jumu peelikufi, isteikdama, ka ir ta labprahht wehletohš feeweefchu isstrahdajumu istahdi peedšihwoht, bet ar peewed 3 tehšas, kuràs ta swariguš jautajumuš preekšchà zel, lihdš ar isteikdama, kà tà šchis tehšas naw ar zeen. Lihw- behršneezi weenàs dohmàs, un sawa peehimejuma galà to zeribu issaka, kà zeen. Lihwbehršneeze laikam nu redakzijas dohmahm peekritišchoht un sawas mišeschanas pahrlabo- fchoht. Bet Balt. Semk. 23schà nummurà, rakšteena: „Wehl kahdš wahrđs par feeweefchu rohkas-darbeem,“ — zeen. Lihwbehršneeze tomehr zenschanš sawa mineta rak- šteena beškluhdibu aprahdiht un patureht, lai gan tanī rakšteena beš tam ar wehl ir dašchas jo teizamas dohmas isteiktas. Tadehlf mehginasim ir mehš no sawas pufes zeen. Lihwbehršneezeš dohmàs druszin eeflatitees.

Uš zeen. redakzijas, 19tā nummurà, wajajumu: „kà- deht tahda istahde ihpaschi tikai preekšch Dohbeles apga- bala buhtu lohti deriga?“ — zeen. Lihwbehršneeze 23schà nummurà itin ihši atbild šchà: Dohbeles aprinkš, zil es ap- sinu, atrohdaš wišwairaf tahdu attihštijuschu feeweefchu, kuràs buhtu tuhliht gatawas uš istahdi sawuš rohkdarbuš suhtihšt, un kur no darba wairaf sapraschanas un atšihšcha- nas, tur ari wairaf peenemšchanahš uš pilnibu zerama, — tapehž ari tē istahde uš sawu leelaku derigumu war noluh- kotees.“ — Tà wina atbild. — Dašchi ziti un es, rakšitajš, bijahm lihdš šchim eeraduschu tà dohmaht — ka škohlas, teatruš, weefšbas wafarus, istahdes, un zitas tahdas eerik- tes mehdi no jauna zelt un isrihkot kur, kur tahdu truhkšt, — kur laudis wehl patumschi un neattihštiju- šchees, — kur wehl labi nesaproht un neatšihšt, ko zilweki ar sawu zenschanohš zaur mahžibahm un daribu war idariht un pastrahdaht; — ka istahdes, kur jo kreetnakee daikti un isstrahdajumi tohp istahditi, — mehdi isrihkot ar to no- luktu, ihpaschi starp ta apgabala laudim pamudinahht un isplatiht dšihšchanohš un gribu zensšees derigakuš daiktus un isstrahdajumuš fewim eegahdatees, un ar pascheem tahduš pagatawoht, zaur kureem zilweku dšihwe tohp eene- šigaka un weeglaka. — Bet zeen. Lihwbehršneeze laikam ži- tadi dohma: Wina wehlahš til tur istahdi isrihkotu re- dieht, kur jo wairaf jau attihštijuschu zilweku ir, kà wina teiz, Dohbeles apgabala, laikam waj tik kà kahdu isleeli- šchanohš to attihštijuschohš starpà isrihkot, kamdehlf wina ar tik no „dahmahm, kundsehm un jaunkundsehm“ ween peesuhtijumuš zere, un tapehž tohš feeweefchuš, kas par dahmahm, kundsehm un jaunkundsehm nesauzahš, — ne- grib ar pee šchahdas istahdes veedalijuschas un peelaištās redseht, lai tahš paleel beš darba „sapraschanas“. — „atših- šchanas un „peenemšchanahš uš pilnibu.“ Mehš nesaproht- tam, kà tad šchahdu istahdi, no kuràs leelaka dala feeweef- chu tohp isslehqta, wehl waretu faukt wišpabrigi par feeweefchu rohkdarbu istahdi, jo tahda tad tik buhtu par „dahmu, kundšchu un jaunkundšchu rohkdarbu istahdi“ fauzama. — Nošchelojam, ka tahš zitas zeen. Lihwbehršes un frohna Behrsmuišchas dahmas, kundses un jaunkun- des, no kurahm, — pehž zeen. „kahdas Lihwbehršneezeš“ wahrdeem, — uš Dohbeles feewas rohkdarbu istahdes daudš, daudš istahdijumi zerami. — Tadehlf winaš uš pa- gahjuschàs Jelgawas istahdes no saweem „watas brihšchu“

darbeem it ne ko naw dewuschas redseht, kur tad ir zitu ne attihstijuscho apgabalu „nedahmas“ tahs buhtu warejuschas eewehroht un apbrihnoht. Bet zeen. Lihwbehrensneeze ta negrib; wina eskata par derigu til tur istahdi isrihloht, kur wiswairak attihstijuschu seeweeschu, un kur no darba wairak sapraschanas un atsihschanaas, „proteet: „Dohbeles apgabala,“ un lai til ween Dohbeles apgabals, wairak pilniba peenemahs. — Un tomehr, tomehr ir wina negribedama taisniba i sawu weetinu leegt, — 193schä Balt. Semk. lapas puse, 2tra sleja, 16ta rinda no awafschas, skumigi nopuhdamees saka ta: „kreetnu, dsihwe wadjadsiq rohldarbu atsihschana ari pee mums wehl naw wis til augsti kappuse, ka to gan waretum schini wairak apgaismotä un pagehredama laika gaidiht.“ — Pateesi, fche winai war buht taisniba, un kad nu wina pate ar to fajuhnt un atsihst, tad mehsh wehl teiksim ta: „Zums, zeen. „Lihwbehrensneeze,“ warbuht tur ir taisniba, ka Dohbeles apgabala, ihpaschi Lihwbehrensneekos un krohna Behrsmuischneekos ir papilnam „tahdu, kundschu uu jaunkundschu,“ kuras laikam deesgan „walas brihschu“ tura, tahdus rohldarbus sagatawoht, kas lai ihpaschi preeksch istahdes un publikas deretu. Tee ziti seeweeschi, ka: faimneeze, mahthes, meitas un kalpones, — tahs gan laikam tur pee Zums it ne ko no kreetnem rohldarbeem neproht, kadest Zuhsh ir tahs pee istahdes negribeet peelaist. Bet tadeht luhdsam Zuhsh, nu to ar nema wairs nedohmaht, ka Dohbeles apgabala ir wiswairak tahdu seeweeschu, kas proht kreetnus rohldarbus sagatawoht. Luhdsam Zuhsh, atstaigant us Bauskas apgabalu, ihpaschi us Bahrbeles, Wezmuischas, Walles (Jaunjelg. apr.) Baldones, Wez- un Jaunsaules un Bauskas draudschm, un apluhkoht kahdus muhsu seeweeschi, — tapat faimneeze ka kalpones, — proht un mahk rohldarbus pastrahdaht, ihpaschi tahdus, kas preeksch faimneetschu dsihwes jo derigi, wadjadsiqi un nepeezeeschami ir. Luhdsam apskatitees, kas muhsu seltenitehm par kohscheem un smalkeem wiswifadecm audeflu bakeem, dweekeem, krekkeem un skaiskeem zimdeem winu puhras sapakati gut, — kas par jaukeem drehbju gabaleem tee ir, ko tahs basniza, weesibas un zitahs gohdigas saeeschanas uswilluschas, ka ar tahs, ko ikdeenahs pee saweem nopeetneem faimneezebas darbeem nesä; — kas par krahschneem palageem un dekeem (falschas) ar ko winu gultas apklahdas un ustaitas ir; — un ta wehl dauds, ko wisu es ne mas neusuemohs aprakstiht. Pateesi, ja Zuhsh to wisu kreetni apluhkoseet un eewehroset, tad Zums buhs ja-issauzahs: „Rudeen, to es nebuhtu dohmajusi!“ Sinams, muhschajahs us tam ne buht nezenschahs, kahdu gabalu neeziga rohldarba ka isleelischanaas deht pataisht, un tad to us kahdas istahdes fuhthiht, — bet tahs jo wairak dsenahs us tam, few preeksch sawas dsihwes jo derigus un wadjadsiqus drehbju gabalus sagatawoht, un tadeht tad tahm ar neatleek ne kahdu, ka Zuhsh sauzeet, — „walas brihschu,“ jo tahm ir deesgan pilnas rohkas wisadu darbu un darischanu, kahdu pee weenas kreetnas faimneezebas- un dsihwes-weschanas ne mas naw truhkums. Un ja Zums, zeen. Lihwbehrensneeze, trahpitohs kahda muhsu basniza, kahda swehtdeenä buht, kad wairak pahrus laula, un Zuhsh kahdu brangu glihtakajäs, paschtaitas drehbes apgehrbuschos pahri preeksch altara stahwoht redsetu, un Zuhsh prasitu, kas schis par

lungu un schi par jaunkundsi ir, tad mums Zums wadjadsetu atbildeht: „Tas ir Kalnina puissis Zahnis, un Lejneeku kalpone Greete,“ — un Zums pee fewis buhs jadohma: „Du re, kur fche ir kalpones mahk smukas un glihtas drehbes taisht.“ Ta tad nu beidsiht Zums, zeen. Lihwbehrensneeze, to wehl ihfös wahrds sakam: „Nezeleet wis Dohbeles apgabala, it ihpaschi Lihwbehrensneeku un krohna Behrsmuischneeku seeweeschu kreetnu rohldarbu strahdaschanä pahri zitu apgabalu seeweescheem til augstu un nedohmajeet un nesakeet wis, ka Dohbeles apgabala ir wiswairak tahdu. Daudsu wahrda: A. Reekstinsch.

Dikuma un netikuma alga.

Etahst is Latweeschu dsihwes, no Zappas Martina.

Ka aiskaitinahts bullis winsch klupa negaiditam usbruzejam klahnt, kuresch to sagaidija, un nu stary abeem eesahkashs firdiga zihnischanaas. Ubi turejahs stingri us kahjam, ka newareja eesahlot sinant, kuresch buhs uswaretajs. Pehdigi Mikelis tika gar semi nogahst, un saldants tam wehl pahri reises ar kahju eespehris, atstahja to tur bes samanas gutot.

„Nu tu otrreis wairs ne-eedrohschinasees ar sawu spehku til bala-mutigi leelitees,“ saldats fajija ar nizindamu smaibu. „Sakat winam, kad winsch pee sajegschanas nahk, ka Upites Zahnis ir sawu Salmu krohgä dohtu wahrdu ispidijis,“ winsch fajija aiseedams us Mikela beedreem, kuri no tahleenes stahweja un bija wisu redsejuschi, bet nebija eedrohschinajuschees sawam wadonam palihgä eet.

Saldats bija upite wehschus kehris. Trohksni Behrtulu mahjäs sadfirdejis, winsch bija tuhlin turpu steidsees un redsejis, ka wini Indriki no krasta nogahsa. Tagad, nedarba isdaritajeem par to atlihdsmajis, winsch steidsahs leija pehz Indrika mefleht, — bet tas nebija nekur wairs atrodams.

Pahrspehtais Mikelis sahka pehz brijtina kustetees un nahza pee sajegschanahs. It ka no meega sawneem pamodees winsch fatwehra sawu galwu un skatijahs ar platahm azim brijtinu aplahrt. Kad winsch sawus beedrus eeradsija, tad winsch wehl tikai ihsti atminejahs, kas bija notizis; wina azis mirdseja no dusmahm, winsch fatwehra sawu speeki un uslika sawu samihdito platmali aikal galwa un tad prasija saweem beedreem:

„Kur tas negohdigais nsbruzejis palika? Kur winsch ir? Waj juhs esat winu nosituschi? Waj winsch mirkst upite pee sawa drauga?“

„Aishti draugs,“ kahds beedris atbildeja, „ka schis nejaulkais spoku-gihmis nau pahrspehjams. Winsch leekahs ar paschu welnu beedriba stahwoht. Kuresch zilweks buhtu spehjis temi pahrawareht? Pats welns slehpjahs aif wina nejauka gihma, kas temi tadeht sagrahba, ka tu toreis krohgä winu apsmehji. Preezajees, ka winsch ir temi wehl dsihwu 'atstahjis.“

„Bahbu pasakas! mahnu tizigas runas!“ Strasdu Mikelis issauzahs pitt. „Zuhsh wisi esat bailigi puifeni, ka juhs lahwat winam ar weseleem kaulkeem aiseet! Kur winsch aisingja?“

„Winsch pasuda ta pat, ka winsch bija neredsoht atnahjis!“ beedri atbildeja.

(Us preekschu wehl.)

